

Ikonomi ya mawatle ya Aforika Borwa e ngokela dibilione

Tsebe 2

R210 milione ya tsosoloso ya ditsela le maborogo kwa Johannesburg

Tsebe 5

E na le Diphatlhatiro ka fa Gare

Lefapha la Merero ya Selegae le thankgolola thulaganyo ya inthanete ya go tsenya kopo ya lekwaloitshupo

Moporesidente Jacob Zuma le Tona ya Merero ya Selegae Malusi Gigaba fa gone go thankgololwa lenaane la *e-HomeAffairs*.

Nonkululeko Mathebula

Lefapha la Merero ya Selegae le dirile gore gonne bonolo thata mo bathong fa ba dira dikopo tsa dikarata tsa boitshupo le tsa makwalo a mosepele. Batho ba ba nnang kwa Gauteng le kwa Motsekapa ga ba sa tlhole ba tlhoka go ema mela e meelele go dira dikopo tsa ditlankana tsa bona mme ba ka dira kopo ka inthanete mme morago ba ya kwa dibankeng ka letlha le le rileng go tsaya ditlankana tsa bona.

Lefapha le dirisana le dibanka tse di kgolo di le tlhano e leng: Absa, FNB, Standard Bank le Nedbank, go diragatsa kakanyo ya *e-HomeAffairs*.

Thulaganyo e maitlhommo a yona ke go fokotsa mela e meelele mo dikantong di le 140 go ralala naga le go dira gore ditirelo tsa lefapha di dire ka tshwanelo le go fitlhelwa bononolo.

Tona ya Merero ya Selegae Malusi Gigaba a re Aforika Borwa ke naga ya ntlha go tsenyatirisong thulaganyo e jaana.

E-HOMEAFFAIRS

e-HomeAffairs e letla batho ba ba dingwaga di le 30 go fitlha go di le 35 go dira dikopo tsa bona tsa dikarata tsa boitshupo le tsa makwalo a mosepele, go tsenya mo khomphiutheng

ditlankana tsa tlaletso le go duela dikopo tsa bona ka inthanete. Ba ka rulaganya letsatsi le dibanka tsa bona go tla go tsaya ditshwantsho le go tla go netefaletsa kgatiso ya menwana.

Fela morago ga foo, go romelwa SMS go mokopi e e tlhalosang letlha la go tsaya ditlankana tsa bona. Madi a a duelelwang karata ya boitshupo ke R140 mme lekwalo la mosepele ke R400.

Go fitlha ga jaana, batho ba le 4 000 ba setse ba ikwadisitse ka phothale eno.

Fa a bua ka nako ya thankgololo ya thulaganyo eno, Moporesidente Jacob Zuma o buile fa a kgotsofaditswe ke dikgato tsa pabalasego tse di tokafaditsweng ke ba Merero ya Selegae. O buile a re go tlhagisa karata ya boitshupo ka 2013 go tsena mo legatong la bukana e tala ya

lekwaloitshupo la ga jaana e nnile phitlhelelo e kgolo.

“Re itumetse e le ruri go bo dibanka di tshwaragane le ba Lefapha la Merero ya Selegae. Lefapha leno le botlhokwa go matshelo a batho mmogo le go baagi botlha ba ba leng mo nageng ya rona,” o buile jalo.

Moporesidente Zuma o dirile boikuelo go ba lekala la poraefete go tshegetsatsa lefapha ka fa go kgonagalang ka gona.

GO DIRA GORE DIBANKA TSE DINGWE DI NNE LE SEABE

Fa go sale jalo, Tona Gigaba o rile lefapha le tla letla dibanka tse dingwe go nna le seabe.

“Re leka go atolosa letshwao la go botsha tiro

e re e dirileng le go direla batho ba rona dilo bonolo fa ba dira kopo ya ditlankana tsa bona.

“Thulaganyo yotlhe ga e dirise pampiri mme ke ya dijithale e bile ga go motho ope yo a nnang le karolo mo thulaganyong eno.

“O ka nna le tshepo mo goreng fa karata ya gago ya boitshupo e tlhagisiwa, nako e le nngwe fela eo e tshwariwang ke motho ke fa e romelwa ka enfelopo go tswa kwa e gatisitsweng teng go ya kwa kantong eo o tshwanetseng go e tsaya gone,” ga rialo Tona Gigaba.

GO TOKAFATSA DITIRELO

Mokaedi Kakaretso wa Merero ya Selegae Mkhusele Apleni o buile a re thulaganyo eno e na le maikaelelo a go tokafatsa boporofesanele mo lefapheng.

“Bobodu bo ne bo tseneletse mme boitshupo jwa batho bo ne bo utswiwa le go nna ka fa tlase ga matshosetsi ka metlha.

“Lefapha la rona le ne le itsege ka mela e meelele le diura tse dintsi tsa go emela ditirelo mme seno se re gapeleditse go tsamaya le dinako tsa tiriso ya thekenoloji mo lefatsheng.

“Bontle jwa thulaganyo eno ke gore baagi ba ba tlhophang go dirisa sediriswa seno ga ba ne ba ema mela mo kantong, seno se kaya fa dikantoro tsa Merero ya Selegae di tla lokologa go kgona go thusa badirisi bangwe ka bonako bao ba sa kgoneng go dirisa thulaganyo eno,” ga rialo Apleni.

Moagi wa Roodepoort, kwa bophirima ba Johannesburg, Lungile Maseko o boleletse *Vuk'uzenzele* gore o itumeletse thulaganyo e ntshwa.

“Ke itumetse ka gonne puso ka metlha e nna e bona ditsela tsa go tokafatsa thebolelotirelo.

“Le fa nka se kgone go dirisa phothale eno ka ke sa nonofele go e dirisa ka ntlha ya dingwaga tsame, fela go matshwanedi gore ke re ke dumela fa thulaganyo eno e le ntle. E tota e tla utulola bonweenwee ka modi mme batho ga ba ne ba ikopa kwa ditrong tsa bona go rarabolola mathata a lekwaloitshupo kgotsa a lekwalo la mosepele,” ga rialo Maseko.

Lefapha le bua le sa ikobonye gore lenaane leno le tla fitlhelela mafelo otlhe mo nageng mme go tla feletsetsa batho ba ya kwa ditlabakelong tseno go bona ditifikeiti tsa bona tsa matsalo le tsa maso.

MAKALA A DIBANKA A A SETSENG A LE MO THULAGANYONG ENO			
ABSA	FNB	STANDARD BANK	NEDBANK
ABSA Lifestyle Centre, Centurion	FNB Menlyn, Pretoria	Standard Bank, Killarney, Rosebank	Nedbank, Rivonia, Johannesburg
ABSA Towers North, Johannesburg	FNB Merchant Place, Rivonia, Johannesburg	Standard Bank, Canal Walk, Cape Town	Nedbank, Lakeview, Roodepoort
ABSA Ghandi Square, Johannesburg	FNB, Lifestyle Centre, Centurion		

BOITEKANELO

Go aba serwe sa mmele go ka boloka botshelo

Noluthando Mkhize

Mosa Mphore a re nako e fitlhile ya gore maAforika Borwa ba ikgato-lose dilo tse di senang bonnete tse di ka ga go aba dirwe tsa mmele. “Batho ba re go aba dirwe tsa mmele ga go a siana. Le gore go kgalthanong le setso le di-tumelo tsa bona. Ba lebala gore fa o neela tetla ya gore serwe sa gago se abiwe o naya motho yo mongwe tšhono ya bobedi ya botshelo,” ga rialo Mphore. Mphore o ne a bua le Vuk’uzenzele go tswa mo ntlong ya gaabo kwa Soweto, Johannes-burg. Ke sesupo se se tletseng sa go bontsha botlhokwa jwa gore go aba dirwe tsa mmele go ka neela batho ba bangwe tšhono ya bobedi ya go tshela.

GO LWANELA BOTSHELO

Ka ngwaga wa 2011 botshelo jwa Mphore bo ne jwa fetoga ka tsela e e gakgamatsang fa a simolola go lwala mme a iphitlhela a le kwa bookelong a lwanela botshelo jwa gagwe. “Ke gakologelwa sentle tshotlego eno fela jaaka e kete e diragetse maabane. Nako ya bolwetse jwa me e ne e le paka e e tlhakanyang tlhogo. Motsotso o le mongwe ke tla ikutlwa ke phedile sentle mme go se matsapa ape mo motsotswaneng yo mongwe go ise go ye kae go fetoge, ke simolole go feroga dibete ka tsela e e tsitsibanyang mmele mme ke ikutlwe ke felelwa ke maatla. “Nako entsi ke ne ke gogega mesifa ya mala mme ke tlhatsa ka dinako tsotlhe, e bile ke retelelwa ke go tshwara sengwe ka fa maleng. Seno se ne sa ntshosa thata ka ke ne ke le mošwa yo a neng a nna le seabe mo ditiragalong tse di ntsi tsa go nna le seabe mo go tsa botshelo jo bo itekanetseng, tse di jaaka go taboga le go tshameka tenese.” O ne a ya go bona ngaka ya gagwe mme a

lemoga fa a na le madi a magolo e bile a le kwa godimo phetelela fa a le pangwa le a batho ba ba mo dingwageng tse di lekanang le tsa gagwe, mme gone ga belaelwa fa diphilo tsa gagwe di retelelwa ke go dira. “Dingaka di ne tsa tsaya motlhapologo wa me mme wa bontsha o na le porotheine e e kwa godimo. Diphilo tsame di ne di sa tlhole di kgona go sefa diporotheine le ditshila. Go ne ga totobadiwa kwa bookelong jwa Chris Hani Baragwanath fa ke le mo legatong la bofelo la go swelwa ke philo.” “Dingaka di ne tsa ntlhalosetsa fa maemo ano a tlhodilwe ke madi a magolo e le ka ntlha ya hisetori ya bolwetse jono mo losikeng lwa me ka go nna le malwetse a a sa alafegeng.” Mphore o ne a tlhalosa fa dinaka di mo tlha-loseditse fa a le lesego go bo a tshela. “Ke ntse kwa bookelong dikgwedi di le tharo mme ka bewa ka fa tlase ga kalafi ka motšhini wa phepafatso ya diphilo.” Mo kalafing ya motšhini wa phepafatso ya diphilo, motšhini o sefa leswe, letswai le seedi mo mading fa diphilo di sa tlhole di dira tiro eno sentle. Kalafi ka motšhini wa phepafatso ya diphilo ke tsela e e tlwaelegileng ya go alafa phu-tlhamo ya philo e e se tseng e le kwa legatong le le kwa godimo la go retelelwa ke go dira. Go ya ka Lefapha la Boitekanelo kalafi ka motšhini wa phepafatso ya diphilo e teng mo dipetleleng tsa puso go ralala le naga, e leng, Sepetlele sa Kimberley sa Kapa Bokone (Kapa Bokone), Sepetlele sa Klerksdorp, Sepetlele sa Job Shimankana Tabane le Sepetlele sa Porofense sa Mafikeng (Bokone Bophirima), Sepetlele sa Universitas (Foreisetata), Sepetlele sa Livingstone le Sepetlele sa Frere (Kapa Botlhaba), Sepetlele sa Tygerburg (Kapa Bophirima), Sepetlele sa Bana sa Red Cross War Memorial le Sepetlele sa Groote Schuur. Kwa KwaZulu-Natal Bookelo jwa Inkosi Albert Luthuli bo na le tirelo ka kalafi

ka motšhini wa phepafatso ya diphilo, tlhokomelo ya kalafo yona e le kwa Gauteng, mo dipetleleng tsa Charlotte Maxeke, George Mukhari le Steve Biko Academic. Kwa Mpumalanga, Maokelo a Rob Ferreira le Witbank a na le kalafi ka motšhini wa phepa-fatso ya diphilo. Mphore a re botshelo bo ne bo tobekane ka a ne a ne a lwaletse ruri ebile a tsena a tswa sepetlele. “Seno se ne sa tswelela jalo go fitlha ke bona kalafi ka motšhini wa phepafatso ya diphilo kwa gae mme e nnile maitemogela a a sa itu-mediseng, segolobogolo fa ke ne ke gokelelwa mo motšhining diura di le nne go bona kalafo.” “Ke ne ka bewa mo lenaaneng la batho ba ba neng ba letetse go abelwa philo. Ke ne ke utlwa maemo a me a boitekanelo a koafala mme ditsala di ne tsa tsamaela kgakala. Kwa bofelong e ne e le nna le tshegetso ya ba losika, ditsala di le mmalwa tsa tlhogo ya kgomo le molekane wame.” Ka ngwaga wa 2013 Mphore o ne a jalelwa philo. “Go ntsera dikgwedi di le tharo go itha-rabologelwa morago ga karo. Ka ntlha ya se ke neng ka itemogela sona, ke tsere tshwetso ya go neela botshelo bame mo go tsiboseng batho ka ga go aba serwe sa mmele ka go ba bolelela ka maitemogelo ame le go ba ruta ka ga malwetse a a sa alafegeng.”

OPEN-EYE FOUNDATION

Fa a ne a le kwa sepetlele, Mphore o ne a ikana go boloka bonnye botshelo ba motho a le mongwe go tswa mo bothateng jo a neng a boitemogela le go ruta setšhaba ka ga bolwetse jwa diphilo. “Ke tlhamile Open-Eye Foundation, setlamo sa botlhe sa boitekanelo se se sa direng mo-rokotso sa go tsibosa le go ruta setšhaba ka ga malwetse a a sa alafegeng le mosola wa go aba serwe sa mmele mo go bolokeng botshelo.”

Mosa Mpore o bone tšhono ya bobedi ya go tshela, ditebogo go katso eo a e boneng ya philo. Jaanong o dirisa nako ya gagwe ka go ruta setšhaba ka ga kabelo ya serwe sa mmele.

O tlaleleditse ka gore botshelo bo tletse dikgwetlho mme o lebogela go bo a neetswe tšhono ya bobedi, eo e dirileng gore a ineele mo botshelong gore o tla neela batho ba bangwe tshedimosetso.

Go bona tshedimosetso ka botlalo ka go aba serwe sa mmele, etela www.odf.org.za kgotsa letsetsa nomoro e e sa lefelelweng mo go 0800 22 66 11.

Se o tshwanetseng go se itse ka ga go abelana ka serwe sa mmele

Noluthando Mkhize

Bontsi jwa batho ga bo itse fa go aba serwe sa mmele morago ga leso go ka boloka matshelo a batho ba ba ntsi. Go diketekete tsa batho tse di emetseng mongwe go ba abela serwe sa mmele gore ba kgone go tshela kgotsa ba tshel botshelo jo bo tlwaelegileng. Ditlamo tse di jaaka Organ Donation Foundation di tlamela setšhaba ka thuso le kitso ka ga go aba serwe sa mmele le tlhokego ya ka bonako ya kwadiso ya batho mo rejisetareng ya baabi ba dirwe tsa mmele. Emlynn Roynie go tswa go Organ Donation Foundation o ne a re ga jaana go bagolo le bana ba ba fetang 4 300 ba ba emetseng go abelwa serwe le go diriwa dijalelo mo Aforika Borwa. “Ka bomadimabe,ba le ka fa tlase ga 600 go tswa go palo eno ke bona ba ba tla amogelang

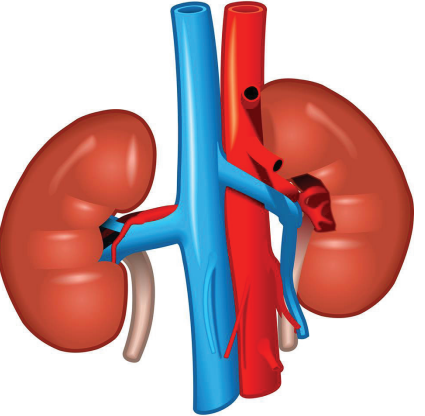
jalelo le tšhono ya bobedi ya go tshela ka ntlha ya tlhalelo e e tsitsibanyang mmele. Re gwetlha mongwe le mongwe go kwadisa le go nna tharabololo ya dipalopalo tseo tse e leng tlhoba boroko,” ga rialo Roynie. Motho mang le mang yo o itekanetseng mme a sena malwetse a a sa alafegeng a ka fetelang moamogelaserwe, a ka akanyediwa go ka nna moabi wa serwe. Dirwe tse di jaaka pelo, sebete le mogodu di ka boloka matshelo a le mararo, fa diphilo le matshwafo di ka thusa batho bangwe ba le bane. Ga go ditshenyegelo dipe tse di duelwang fa o aba dirwe mme ba losika ga ba duele sepe se se malebana le dituelo tsa kalafo tsa go aba serwe.

Ke nna jang moabi wa serwe/ditogwa?

Fa o rata go aba serwe sa mmele letsetsa *Organ Donation Foundation* mo mogaeng o o sa lefelelweng mo go: 0800 22 66 11, kgotsa ikwadise mo inthaneteng mo go www.odf.org.za Nna o tshotse Karata e e bontshang fa o le Moabi wa Serwe mo waleteng ya gago mme o kgo-maretse sekgomaretswa sa teng mo lekwaloitshupong la gago le mo laesenseng ya go kgweetsa. Go botlhokwa go itsise ba lelapa la gago ka ga keletso ya gago gonne NTLE le tetla ya bona ga go dirwe/ditogwa tseo o ka di abang.

Tlhokomela philo ya gago

Bolwetse jwa diphilo jo bo sa alafegeng ke mmolai yo o bataletseng yo o tswelelang go tsaya matshelo a diketekete go ralala lefatshhe. Palo ya batho ba ba tlhokang kalafo ya bolwetse jwa diphilo e a tlhatloga mme seno se tlhotlha kgatelelo mo thulaganyong ya boitekanelo eo e ntse e ketefalelwa go ya pele. Go itumelela botshelo jo bo itekanetseng le go tla bolwetse jwa philo o tshwanetse go tlhokomela diphilo tsa gago.

Go bona tshedimosetso ka botlalo e e malebana le kalafi ka motšhini wa phepafatso ya diphilo letsetsa:	Bookelo jwa Bana sa Red Cross War Memorial - 021 658 5111 Bookelo jwa Groote Schuur - 021 404 9111
Kapa Bokone Bookelo jwa Porofense jwa Kimberley - 053 802 9111	KwaZulu-Natal Bookelo jwa Inkosi Albert Luthuli - 031 240 1911
Bokone Bophirima Bookelo jwa Klerksdorp - 018 406 4600 Bookelo jwa Job Shimankana Tabane - 014 590 5100 Bookelo jwa Porofense jwa Mafikeng - 018 383 2005	Gauteng Bookelo jwa Charlotte Maxeke - 011 488 4911 Bookelo jwa George Mukhari - 012 529 3111 Bookelo jwa Steve Biko Academic - 012 354 1702
Free State Bookelo jwa Universitas - 051 506 3500 Kapa Botlhaba Bookelo jwa Livingstone - 041 405 9111 Bookelo jwa Frere - 043 709 1111	Mpumalanga Bookelo jwa Rob Ferreira - 013 741 6100 Bookelo jwa Witbank - 013 653 2000
Kapa Bophirima Bookelo jwa Tygerburg - 021 938 4785/6 kgotsa 021 938 6595/6	Limpopo Bookelo jwa Porofense ya Polokwane - 015 287 5000